

achtergrond

Dat natuur waardevol is, daar zijn we het met z'n allen wel over eens. Maar hoe vertaal je dat in economische termen? De waarde van natuur uitdrukken in harde euro's is niet eenvoudig. Toch hebben onderzoekers in opdracht van de Zoogdierverseniging Nederland een poging gewaagd. Over de baten van bronst, burlen en andere beestachtige belevenissen.

DE WAARDE VAN WILD

door Guus Urlings

Wat is de economische waarde van een edelhert? Of van een wild zwijn? Moeilijke vragen. Waar begin je te rekenen? Bij de poelie kijken wat een kilo hertenrug of everzwijnfllet kost, en dat vermenigvuldigen met het gemiddelde gewicht van zo'n dier? Die rekensommetjes zijn natuurlijk te maken, maar de uitkomst is op z'n zachtst gezegd onbevredigend.

Bovendien: 'waarde' is een subjectief begrip. Voor een vogelaar is een gans in volle vlucht of grazend - en in ieder geval levend - het meeste waard, een boer die toe moet kijken hoe ganzen zijn akker kaalvreten zal misschien een gans in de pot (of op de braadslee) toch net iets hoger waarderen. En een 'wildspoter' die ademloos toekijkt hoe een wild zwijn haar riedeltje jongen - in hun typische gestrepte pyjamapakje - beredert, zal aan dat zwijn een heel andere waarde toekennen dan een boer die een troep van die beesten zijn akker ziet omploegen of een automobilist die er plotseling een voor de wielen krijgt.

Is er dan misschien een andere, een betere methode om de waarde van dieren te bepalen, om de natuur van een prijskaartje te voorzien? En waarom moet dat zo nodig? Om met dat laatste te beginnen: de economische waarde van natuur bepalen is nodig om tegenwicht te bieden aan de opvatting dat natuur alleen maar geld kost en niets oplevert. Een opvatting die juist in deze tijd weer actueel is.

Op zich is dat niet nieuw. Als het ons economisch voor de wind gaat, spenderen we bijna probleemloos miljoenen aan wat voor het gemak - en dus ongenuanceerd - wel 'de leuke dingen in het leven' wordt genoemd: natu-

tuur en cultuur. In tijden van economische recessie en crisis zijn dat 'dus' de eerste slachtoffers van de noodzaak om de tering naar de nering te zetten. Dat lijkt op het eerste gezicht logisch. Maar het heeft alle te maken met het hardnekkige misverstand dat die 'leuke dingen' vooral een gevoelsmatige en geen economische waarde hebben. Een mooi alibi om cultuur en natuur te degraderen tot - al dan niet linkse - hobby's.

Maar goed, zo'n prijskaartje. Hoe pak je dat aan? In opdracht van de Zoogdierverseniging Nederland hebben de onderzoekers van het bureau Triple-E zich over die vraag gebogen. Hun antwoord, vervat in het boek *Wild van de economie*: bekijk de natuur, beter nog een natuurgebied, als een bedrijf, met 'het wild' als een van de voornaamste productiemiddelen, en streep vervolgens kosten en opbrengsten tegen elkaar af.

Het onderzoek is om praktische redenen beperkt tot enkele van de grootste en bekendste natuurgebieden in Nederland - de Veluwe, de Waddenzee, de Biesbosch, de rietlanden van de Weerribben in de kop van Overijssel - en tot de zoogdieren die het 'uithangbord' van die gebieden zijn: het edelhert, het wild zwijn, de zeehond, de bever en de otter. De rode lijn die uit de conclusies naar voren komt, kan echter zonder veel problemen doorgetrokken worden naar bijvoorbeeld de Meinweg of de Grote Peel in Limburg.

Letten we als voorbeeld de Veluwe nemen, in dit land het natuurgebied dat de meeste bekendheid geniet bij het grote publiek, jaarlijks goed voor miljoenen bezoekers uit zowel binnen- als buitenland. Eerdere onderzoeken hebben al uitgewezen dat natuur en landschap de belangrijkste dragers zijn van de economie op de Veluwe. De direct aan natuur en landschap toe te schrijven

omzet van het bedrijfsleven (zonder de industrie) in de regio wordt - blijkt uit enquetes bij die bedrijven - becijferd op ongeveer 450 miljoen euro per jaar (waarvan 70 procent in de sectoren horeca, toerisme en recreatie).

Dier is meer waard dan zijn vleesprijs

Welke rol speelt de aanwezigheid van 'groot wild' op de Veluwe - edelherten, reeën, wilde zwijnen - in dat verhaal? Daar kun je een kosten-baten-analyse op loslaten.

Aan de kostenkant staat de wildschade. Die wordt vrij nauwkeurig geregistreerd. Er zijn twee grote schadeposten: schade door aanrijdingen met wild en landbouwschade (vraat, vertrappen en vernielen van gewassen). In 2008 werden op en rond de Veluwe 1.162 'wild-aanrijdingen' geturfd, waarvan 999 met groot wild (hert, ree, zwijn). Het ministerie van Landbouw en Natuurbeheer

gaat in de schadeberekening uit van gemiddeld 2.000 euro per aanrijding, wat dus neer zou komen op bijna twee miljoen euro. Aan schadeclaims van agrariërs is in 2008 in de regio ruim 218.000 euro uitbetaald. Totale 'wildkosten': ruim 2,2 miljoen. Waarbij aangekend moet worden dat beide kostenposten al jaren een stijgende lijn vertonen.

Wat staat daar aan inkomsten, aan baten, tegenover? Dat is moeilijker te berekenen, omdat er nauwelijks specifiek cijfermateriaal voorhanden is. Een enquête heeft uitgezonden dat voor vijftig procent van de bezoekers van de Veluwe de aanwezigheid - en dus het 'kunnen zien' - van groot wild een van de belangrijkste redenen is om juist de Veluwe als bestemming te kiezen voor een dagje uit of een langer verblijf. Alleen al aan speciale wildexcursies (zo'n 3.500 per jaar) genereert de aanwezigheid van 'groot wild' op jaarbasis ruim een half miljoen euro aan inkomsten. Het exacte aandeel van de

uitstraling van het groot wild in de omzet van bedrijven in de sectoren horeca, recreatie en toerisme is moeilijk te becijferen. Maar het is - met een slag om de arm - te benaderen via de omgekeerde bewijslast: zou dat wild er niet zijn, dan zou ruim twintig procent van de Veluwe-bezoekers voortaan zijn heil elders zoeken. En dat zou de regio zo'n 100 miljoen euro aan omzet schelen.

Eenzelfde redenering kun je opbouwen rond de toegevoegde waarde van de bevers voor de Biesbosch, voor het aandeel van de zeehonden in de aantrekkingskracht (en dus in de economie) van de Waddenzee. En wellicht - de potentie is er, volgens de onderzoekers, alleen is er nog niet echt werk van gemaakt - rond de damherten die in het duingebied op de kop van Schouwen-Duiveland (Zeeland) welig tieren. Ooit begon het daar met een paar ontsnapte exemplaren, maar inmiddels zijn het er zo'n vijfhonderd.

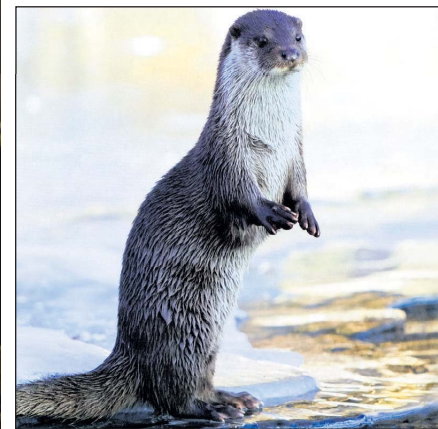
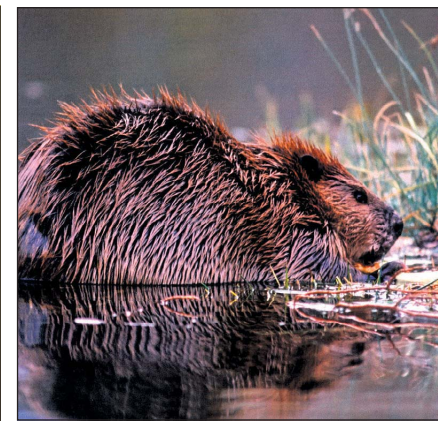
Opmerkelijk: bezoekers van al deze gebieden worden niet zo zeer aangetrokken door de zekerheid dat zij bijzondere

dieren zullen zien, maar door de kans daarop. Dat speelt heel nadrukkelijk bij de otters die in de Weerribben/Wieden in de kop van Overijssel zijn uitgezet. De kans dat je er een onder ogen krijgt is voor...

Kans op 'spotten' wild lokt mensen

heel klein, vooral omdat de 'rustgebieden' van de dieren zelfs voor de deelneemsters aan speciale otterexcursies gesloten blijven. En toch komen heel wat mensen speciaal voor de otter naar de kop van Overijssel. Het gaat om zo'n 30 procent van het totale aantal bezoekers aan het gebied, hebben de onderzoekers becijferd. Zouden de otters er niet zijn, dan zou al die mensen wegbleven, dan zou dat voor het toeristisch-creatieve bedrijfsleven in het gebied een omzetverlies van 84 miljoen euro betekenen.

De aantrekkingskracht van groot

wild of andere bijzondere dieren in een natuurgebied is vergelijkbaar met de aantrekkingskracht van de Staatsloterij: je weet dat de kans op een hoofdprijs klein is, maar zolang je weet dat die kans er is, blijf je meedoen. Want stel je voor...

Limburgse natuurgebieden zijn niet meegenomen in het onderzoek. Maar het is aannemelijk dat ook hier de aanwezigheid van specifieke diersoorten - waaronder groot wild - een aanzienlijke bijdrage levert aan de economische waarde van het 'bedrijf natuur'.

Vanwege het ontbreken van objectieve onderzoeksgegevens een paar subjectieve constatering. Ik kom als natuur-liefhebber regelmatig in de Meinweg, niet in de laatste plaats omdat ik weet dat daar everzwijnen en (nog spannender) aders zitten. Ik heb er maar één keer een adder gezien, vanuit mijn ooghoeken, maar ik blijf terugkomen. Ik ga elke winter speciaal naar het Maasplassengebied om watervogels te 'spotten'. En ik ben nog nooit zo vaak in het Weerterbos geweest als de laatste jaren,

vanwege de zeer gereede kans dat ik daar edelherten (uitgezet, maar toch...) voor mijn verrekijker krijg. Ik verlaat die gebieden zelden zonder een kleine bijdrage te leveren aan de omzet van de plaatselijke horeca. En ik constateer telkens weer dat ik niet de enige ben.

Wat is de economische waarde van een edelhert? Of van een wild zwijn, een adder, een gans? Het is een vraag waarover veel natuurliefhebbers zich eigenlijk helemaal niet willen buigen. En natuurlijk heeft de natuur een heel eigen, intrinsieke waarde die boven elke economische belangenafweging uitstijgt. Maar in het huidige tijdsgewricht, waarin de financiering van natuurbeheer en natuurontwikkeling flink onder druk staat, is het altijd handig om een berekening achter de hand te hebben met een positief saldo - in harde euro's - onder de streep.

Wild van de economie; over de baten van bronst, burlen en andere beestachtige belevenissen. Auteurs: Tom Bade e.a. KNNV Uitgeverij. ISBN 9789050113434. Prijs 19,95 euro.

Wat is de economische waarde van bijzondere dieren als het edelhert (foto links), de bever (rechtsboven) of de otter (rechtsonder)? foto's uit het boek 'Wild van de economie'.